

Danmark og Wittenberg.

Af O. Clemen og Bjørn Kornerup.

Danmarks Forbindelse med Wittenberg, ikke blot i selve den grundlæggende Reformationsperiode, men i Tiden lige ned til Aar 1700, er et Emne, der kunde fortjene en dybtgaaende Monografi. I dette Tidsskrift er der lejlighedsvis blevet bragt Bidrag til Belysning heraf. Saaledes har *H. F. Rørdam* i Ny kirkehistoriske Samlinger I, 455—79 og IV, 70—98, foruden en Række Aktstykker, meddelt en Fortegnelse over danske, der har studeret i Wittenberg i Aarene 1505—1654, og i 4. R. III, 814—18 en Liste over danske, der er blevet graduerede i Wittenberg 1516—58¹, ligesom samme Forfatter jævnlig andetsteds — saaledes især i sin Skildring af Københavns Universitets Historie 1517—1621 — har fremdraget et og andet til Oplysning om de danskes Studier i Wittenberg. Senere har Forfatterne af Biografierne af J. D. Jersin (1868—70), Holger Rosenkrantz (1896) og Hans Poulsen Resen (1928) indgaaende behandlet enkelte mindre Perioder af Universitetslivet sammesteds i det 16. og 17. Aarhundrede, men nogen samlet Fremstilling af dette Emne foreligger stadig ikke.

¹) En Fortegnelse over en Del danske studerende i Wittenberg 1561—1623 ved Sofus Thormodsæter findes i Ny kgl. Saml., 4°, 2756. I Zeitschrift für Niedersächsische Familienkunde 1936 S. 1 ff. har Th. O. Achelis sammenstillet en Liste over Slesvig-Holstenere, der har studeret i Wittenberg 1602—1812. I Norsk teologisk tidsskrift 1912 S. 171—93 har Sofus Thormodsæter meddelt en Fortegnelse over »Nordmenn ved Wittenbergs universitet i reformationaarhundredet« og i Forhandlinger i Videnskapselskapet i Kristiania 1917 Nr. 1 findes en Afhandling af samme Forfatter om »Norske magistre i Wittenberg«.

Naar en saadan hidtil ikke er blevet givet, skyldes det formodentlig især de betydelige Vanskeligheder, som har stillet sig hindrende i Vejen for den, der vilde arbejde med Undersøgelser paa dette Omraade. For en Del er dog saadanne Vanskeligheder blevet ryddet til Side ved de sidste Menneskealdres Forskningsarbejde. Indtil 1841, da *C. E. Förstemann* udsendte »Album Academiae Vitebergensis«, forelaa der saaledes ikke nogen alment tilgængelig Fortegnelse over danske Wittenberg-studerende, og da dette Værk kun omfatter Tiden 1502—60, var det endda blot for en begrænset Periode, at man nu fik Adgang til at lære de danske Navne at kende. Et væsentligt Savn blev da afhjulpet, da *Otto Hartwig* 1894 udgav andet Bind af »Album« for Aarene 1560—1602 og *Karl Gerhard* 1905 det meget omfattende Navneregister til baade I og II (822 Sider i 4°). Endnu mere har dette været Tilfældet i nyeste Tid, da en Fortsættelse for Perioden 1602—60 er blevet udgivet 1934 af *Bernhard Weissenborn* (*Geschichtsquellen der Provinz Sachsen und des Freistaates Anhalt, Neue Reihe XIV—XV*). For den følgende Tidsalder — 1660—1710 — bliver Materialet nu efter, hvad der oplyses fra anden Side, bearbejdet af Biblioteksrat, Dr. Juntke. En nærmere Gennemgang af de danske Navne 1560—1660 er endnu ikke foretaget og forbeholdes et senere Bind af dette Tidsskrift, men at Materialet for Danmarks Vedkommende er baade omfattende og værdifuldt, fremgaar alene deraf, at der for Aarene 1502—1602 er optalt 195 danske studerende, for 1602—60 126¹.

Som Kilder, der paa forskellig Maade kan supplere Matrikellisterne, fortjener i denne Sammenhæng at nævnes *C. E. Förstemanns* Udgave af »*Liber Decanorum Facultatis Theologicae Academiae Vitebergensis*«, 1838, *Julius Köstlins* »*Die Baccalaurei und Magistri der Wittenberger philosophischen Fakultät 1503—1560*«, 1—4, 1887—91² og

¹) Nedennævnte Skrift af H. Kramm S. 55, 88.

²) Jvfr. ogsaa Johs. Haussleiter, *Aus der Schule Melanchtons*, 1897.

Paul Drews' »Disputationen Dr. Martin Luthers in d. J. 1535—1545 an der Universität Wittenberg gehalten«, 1895 (især med Omtale af Peder Palladius). Et i flere Henseender tiltalende Forsøg paa at give Bidrag til et Billede af Forbindelsen mellem Wittenberg og Danmark i Reformationsperioden foreligger i *Johannes Luthers* »Martin Luthers Auslegung des 90. Psalms«, 1920 (Bibliographien und Studien, herausgegeben von Martin Breslauer). I dette Skrift er bl. a. benyttet den Samling Breve fra Christian III til de tyske Reformatorer, som findes udgivet i »Aarsberetninger fra det kongelige Geheimearchiv« (I, 215—96), men Forfatteren bygger iøvrigt for Danmarks Vedkommende mest paa Litteratur fra det 18. Aarhundrede, og det er i høj Grad paafaldende, at han — en Overbibliotekar! — ikke synes at kende Rørdams Universitets-historie eller dennes forskellige Afhandlinger i »Kirkehistoriske Samlinger«.

En anden Vanskelighed, der frembød sig for den, der vilde arbejde med Undersøgelser vedrørende de danskes Studier i Wittenberg, var den lidet tilfredsstillende Behandling, Universitetets almindelige Historie hidtil havde faaet. Et gammelt Samlingsværk fra det 17. Aarhundrede — *Gottfridus Svevus*, Academia Wittebergensis, [1655] — indeholder vel værdifulde Ting, men i forældet Form, og et Oversigtsværk som *J. C. A. Grohmann*, Annalen der Universität zu Wittenberg, 1—3, 1801—02, er ikke synderligt dybtgaaende. Det var da et betydeligt Fremskridt, da den i flere Henseender højt fortjente *Walter Friedensburg* 1917 udgav den store Fremstilling »Geschichte der Universität Wittenberg«, og senere har han suppleret denne med et Par Bind »Urkundenbuch der Universität Wittenberg«, 1—2, 1926—27 (Geschichtsquellen der Provinz Sachsen und des Freistaates Anhalt, Neue Reihe III—IV).

Der vil i denne Forbindelse yderligere være Grund til at gøre opmærksom paa et nyligt udkommet Arbejde, der paa sin Vis kaster Lys over Studielivet i Wittenberg.

En Hovedkilde til Oplysning om dette er den rige, over 10000 Nr. store Disputatssamling, som gemmes i Wittenberg (Bibliothek des Evangelischen Predigerseminars), men som kun alt for længe har været at betragte som en i det væsentlige død Skat. Da saaledes J. Oskar Andersen i Begyndelsen af 1890'erne vilde anstille Undersøgelser i denne med Hensyn til Holger Rosenkrantz den Lærde, maatte han med Beklagelse konstatere, at Samlingen kun i ringe Grad kunde være ham til Nytte, da den henlaa ukatalogiseret, og da jeg selv 30 Aar senere vilde benytte den til Forstudier til en Biografi af Hans Poulsen Resen, var det samme Tilfældet¹. Først i den allerseneste Tid er der ved at blive gjort Ende paa denne Tilstand, idet det er blevet overdraget en yngre Biblioteksmand, Dr. *Heinrich Kramm* at gennemgaa og katalogisere denne Samling.

For en Del af Resultaterne af sit Katalogiseringsarbejde har Dr. Kramm gjort Rede i en Afhandling »Wittenberg und das Auslandsdeutschum im Lichte älterer Hochschul-schriften« (Sammlung bibliothekswissenschaftlicher Arbeiten, herausgegeben von Erich von Rath, 50. Heft, Leipzig 1941), der dels behandler Disputationsmaterialets ejendommelige Form og almindelige Karakter som lærdomshistorisk Kildestof, dels gennem den nævnte Disputationsmasse søger at belyse Wittenberguniversitetets Betydning for de Grupper, Forfatteren under eet kalder »das Auslandsstudententum«. Herunder findes ogsaa et Kapitel om Nordens Forhold til Wittenberg, saaledes ogsaa om de danske studerendes Tilknytning til dette Sted². Dette Afsnit er dog yderligt kortfattet, og det havde været i høj Grad ønskeligt, om Forfatteren havde været bedre bevandret i den danske historiske Litteratur. Af denne citeres kun Rørdams ovenfor nævnte Artikler i »Kirkehistoriske Samlinger«, og det ser mærkeligt ud, at der

¹) J. Oskar Andersen, Holger Rosenkrantz den Lærde, 1896, S. 52. Bjørn Kornerup, Biskop Hans Poulsen Resen I, 1928, S. 93.

²) Anf. Skrift S. 91—3.

med Hensyn til de berømte danske Teologer, som har studeret i Wittenberg, kun gives Henvisninger til A. Tholuck, *Das akademische Leben im 17. Jahrhundert* og til Jöchers *Gelehrten-Lexicon*, begge unægteligt fortjenstfulde og indholdsrige Værker, men nu forældede, hvorimod Forfatteren ikke viser Kendskab til danske Specialarbejder eller i det mindste til en Haandbog som »Dansk biografisk Leksikon«, hverken 1. eller 2. Udgave.

Som Følge af den betydelige Forskningsindsats, der som ovenfor skildret er ydet i de sidste Menneskealdre, især dog i det 20. Aarhundrede, er der nu skabt et solidt Grundlag for en Skildring af Forholdet mellem Danmark og Wittenberg i det 16. og 17. Aarhundrede. Dog vil en saadan Behandling ikke kunde lade sig nøje med alene at bygge paa de her nævnte almindelige Værker, men maa supplere disse med adskillige Specialundersøgelser. Som et kærkomment Bidrag af denne Art har »Kirkehistoriske Samlinger« af den bekendte Udgiver af Reformationstidens Litteratur, Professor, Dr. phil. et theol. O. Clemen i Zwickau faaet overladt et Brev fra en dansk Mand til Melanchton fra 1538. Dette skal meddeles nedenfor, hvortil der yderligere skal føjes et Brev af beslægtet Karakter fra samme Periode.

2.

Det førstnævnte Brev findes i Original i den v. Wallenberg-Fenderlinske Samling i Landeshut i Schlesien. Det er dateret »København, den 5. September 1538« og skrevet til Philip Melanchton af den unge Professor *Jens Andersen Sinning*. Denne Mand var i 1534 blevet indskrevet ved Universitetet i Wittenberg, hvor han tog Magistergraden i Januar 1537¹. S. A. vendte han tilbage til Danmark, blev vistnok allerede om Efteraaret Professor i Dialektik i

¹) Khs. Saml. 2. R. I, 465; 4. R. III, 815, 816. Sinning blev promoveret til Magister under Melanchtons Dekanat og bl. a. sammen med den nedennævnte Jørgen Samsing og med den senere Erkedegne

København og 1541 tillige i Hebraisk. 1544 blev han efter Bugenhagens indtrængende Anbefaling¹ promoveret til Dr. theol., og 1545 rykkede han op i det teologiske Fakultet. Kun kort kom han til at virke her, da han afgik ved Døden den 30. November 1547².

Det var utvivlsomt et betydeligt Tab, det nyligt reorganiserede Universitet led ved hans Bortgang. Med en sjælden Enstemmighed prises Sinning af alle samtidige for sin store videnskabelige Dygtighed og udmærkede Karakter. Det eneste Skrift, han har udgivet, den smukke og veltalende »*Oratio de studiis philosophicis theologicæ studioso necessariis*» (1545) viser ham som en trofast Discipel af Melanchton i Synet paa Dialektikens Betydning for det teologiske Studium³ og afgiver ved sin hele Form Løfter om en frugtbar Indsats som akademisk Lærer, Løfter, som kun Døden hindrede ham i at opfylde.

Under sit Studieophold i Wittenberg havde Sinning ikke blot i fuldt Maal inddrukket Melanchtons Tanker, men ogsaa vundet sin Lærers Venskab. I en Dedikation til Frederik II adskillige Aar efter Sinnings Død mindes Melanchton sin tidligere, højtelskede Discipel i de varmeste Udtryk. Han fremhæver Sinnings Lærdom og Fromhed og siger, at han ikke blot i Lærdom, Begavelse og Studieflid næsten overgik alle sine Landsmænd, der iøvrigt havde et godt Lov paa sig, men ogsaa ved Beskedenhed og retskaffent Sindelag var blevet alle saa kær, at Melanchton ikke kunde mindes, at nogen anden dansk havde været hans Overmand deri⁴.

Det er da interessant, at det Brev, som nedenfor skal i Ribe Jens Viborg (Julius Köstlin, Die Baccalaurei und Magistri der Wittenberger philosophischen Facultät 1518—37 S. 23).

¹) Gelehrter Männer Briefe an die Könige in Dänemark, herausg. von Andreas Schumacher, I, 33.

²) H. F. Rørdam, Kjøbenhavns Universitets Historie I, 553 ff. med de der anførte Kildesteder. Jvfr. Vilh. Andersen, Erasmus I, 136—45.

³) Bjørn Kornerup, Biskop Hans Poulsen Resen I, 158.

⁴) Corpus Reformatorum XX, 827. Rørdam har citeret et længere

meddeles, just er rettet til Melanchton og er det første, Sinning har sendt denne Mand efter sin Hjemkomst til Danmark. Til Bedste for mindre latinkyndige Læsere skal der her først gives en Oversigt over Brevets Hovedindhold.

Efter en længere *captatio benevolentiae* oplyser Sinning, at da han, forsynet med Anbefalingsbreve til Christian III fra Luther og Melanchton for at opnaa Understøttelse til fortsatte Studier i Wittenberg, var vendt tilbage til Danmark, søgte han over til Jylland for at træffe Kongen [formentlig i Kolding]. Han opnaaede Tilsagn om den ønskede Understøttelse og tilbragte derpaa en kortere Tid i Selskab med Hofpræsten Andreas Jädecke, men da Sagen trak i Langdrag, fulgtes han med Hoffet til København for at overvære Kroningen [den 12. August 1537]. Da det vedblev at staa hen i det uvisse, om han kunde faa udbetalt sin Understøttelse, gav han sig efter Bugenhagens Raad til at holde Forelæsninger i Dialektik ved Universitetet. Han saa sig derfor indtil videre nødsaget til at opgive sin Plan om at vende tilbage til Wittenberg, men fastholdt dog stadig Haabet om senere at faa Lejlighed dertil, hvad jo ogsaa Melanchton havde lagt ham varmt paa Sinde, da han tog Afsked med ham. Sinning takker til Slut Melanchton for al den Velvilje, han havde vist ham i Wittenberg, og for den Anbefalingsskrivelse, han havde givet ham med. Denne havde været til megen Nytte baade ved hans Ansættelse ved Universitetet og til at bane ham Vejen til forskellige Menneskers Gunst. Paa Grund af sine beskedne Kaar turde Sinning ikke tilbyde Melanchton en passende Gave til Gengæld, men vilde dog som et Tegn paa sin Taknemmelighed samtidig med Brevet sende ham en Guldmønt med Bøn om, at han vilde modtage den som en lille Gave og anvende den til sit eget Gavn.

Stykke af denne Dedikation (Kbhvns Univ. Hist. I, 558—9), og allerede A. S. Vedel har kendt den (jvfr. nedennævnte Skrift Bl. O7v). Han kalder den dog urigtigt et »Brev til Christian III«.

Det er en Sum af værdifulde Oplysninger, dette Brev indeholder. Særlig interessant er Redegørelsen for Sinnings Hjemrejse. Fra ældre Tid foreligger der nemlig en anden Beretning om denne. I en Efterskrift til et posthumt Skrift »*Similitudines*» af sin Ungdoms Lærer og Ven, den ripensiske Rektor *Jens Pedersen Grundet* fortæller *Anders Sørensen Vedel* 1567, at da Sinning drog hjem fra Wittenberg, led han Skibbrud og landede af den Aarsag først i Ystad, hvor han til sin Forundring traf sin gamle Skolekammerat Grundet, der virkede her som Rektor ved den latinske Skole. Grundet tog vel imod sin Ven, forsynede ham bl. a. med Klæder, hvad han højlig trængte til, og beholdt ham nogle Dage hos sig. Dette Sammentræf førte til, at Sinning, da han var blevet Professor i København, lod Grundet hente over til sig og paa alle Maader stræbte at føre denne fremad under hans Studietid her¹.

Det er nu et Spørgsmaal, om denne Beretning og de Oplysninger, Sinnings Brev indeholder, er saa afvigende,

¹) A. S. Vedels »Oratio de vita et obitu reverendi viri Iohannis Petri Grundith«, trykt som Tillæg til samme Forfatters Udgave af Grundets »*Liber posthumus continens similitudines*«, Witebergæ 1567, Fol. P2v. Skönt Stedet har været refereret af C. F. Wegener (Om Anders Sørensen Vedel, 2. Udg., 1847, S. 16) og — ikke helt nøjagtigt — af H. F. Rørdam (Kjøbenhavns Universitets Historie I, 554—5), vil det dog være rimeligt i denne Sammenhæng at anføre verba ipsissima: »Quærebat [o: Grundith] enim semper in Academiam Haffniensem eundi occasionem, quam uento et fortuna prius denegatam, casu mirabili restituit aduentus antiqui condiscipuli Iohannis Synningii. Is Witeberga rediens, nauigio Idstadium peruenerat, ubi cum amicū ueterem [o: Grundith] esse cognouisset, accessit. Fuit tum in utroque gaudium maximum, renouata antiqua consuetudinis et amicitiae memoria. Noster eum excepit humanissime, et cum uideret cultum ac uestitum tenuius, suis eum donauit ac ornauit uestibus, atque discendi gratia apud se detinuit dies aliquot. Ea beneficia tam grata fuere Synningio, ut cum statim Haffniam ueniens, inter summos haberetur, illum ad se accersuerit et omnibus modis promouendo ornauerit. Quo etiam factum est, ut eodem semestri præcipuus inter eos fuerit, qui tum primi post restaurationem Academiæ, prima honorum acciperent initia».

at de helt udelukker hinanden. Det kunde maaske synes det mest nærliggende at antage dette, men naar man betænker, at A. S. Vedel aabenbart maa have overtaget den karakteristiske Fortælling om Sinnings Hjemrejse direkte fra sin Slægtning og nærstaaende Velynder Grundet, hvorfor der maa tilskrives den en betydelig primær Kildeværdi, tør man næppe forkaste Kærnen i hans Beretning — Mødet med Grundet i Ystad — som uhistorisk. Dog er det sandsynligt, at Beretningen i visse Enkeltheder kan være præget af Erindringsforskydninger.

Sammenholdt med det nyfundne Brev synes det da, som om Sinning har lagt Rejsen fra Wittenberg hjemad over København, formodentlig fordi han ventede der at træffe Kongen og næppe har kunnet vide, at denne just paa dette Tidspunkt (Foraaret 1537) var draget til Jylland for at pleje Ret. Derimod er det et unøjagtigt Udtryk hos Vedel, at Sinning straks efter Besøget hos Grundet (»statim«) kom til København og vandt sig en anset Stilling der, saa han kunde gengælde Grundet den Imødekommenhed, han havde vist ham. Brevet godtgør, at Sinning først maatte drage over til Jylland, og Professor blev han i hvert Tilfælde ikke før tidligst den 9. September 1537, da Universitetet genoprettedes.

Sinnings Brev til Melanchton har følgende Ordlyd:

S. D. P. Dudum equidem ad te de statu rerum mearum scripsissem, observandissime preceptor, nisi me ingenii verecundia seu, ut verius dicam, tui reverentia ab instituto retraxisset. Conscius enim, quot quantaque negotia tibi et reipublicae et scholae istius celeberrimae nomine incumbunt, te gravissimis ac sanctissimis occupationibus alioqui satis districtum literis meis privatam aut levem aliquam ob causam interpellare verebar, maxime cum meo pede metiens¹ agnoscerem me nondum eum aetatis aut sapientiae gradum attigisse, ut huiusmodi literas con-

¹) Jvfr. tuo te pede metire (Erasmi Adagia 1, 6, 89). (O. Clemen).

cipere possem, quae aut rerum sententiarumque gravitate aut verborum elegantia virum disertum et in omni genere doctrinae praepollentem delectarent. Nam etsi ab eruditione et rerum prudentia ipse procul absim neque, quantis animi corporisque laboribus constet summa reipublicae negotia sustinere, expertus sum, tamen facili coniectura ducor doctissimos viros seriis rebus fere semper intentos literas, quae nihil preter salutationis officium continent, ab amicis aut familiaribus haud magnopere desiderare neque iis legendis tempus et operam libenter impendere. Quare ne intempestiva opera tibi negotium exhiberem, hactenus ad te scribendi officium pretermisi. Hac ratione apud te, quae tua est facilitas, satis me excusatum iri spero, ne meum tam diuturnum silentium negligentiae aut ingratitude mihi ascribas, sed ut potius verecundiae meae tuisque occupationibus, quae mihi satis compertae erant, imputandum esse scias. De conditione vero mea, de qua per alios te certiore esse factum relatu eorum, qui isthinc discesserunt, percepi, prolixè nunc scribere necessarium esse non duxi. Facile enim intelligis presentem rerum mearum statum longe alium esse ac ego futurum speravi. Siquidem quo animo et consilio literis tuis regiae Maiestati commendatus in patriam concessi, memoria, ut arbitror, tenes, nimirum ut subsidium ad absolvendum aliquo modo studiorum meorum cursum a regia Maiestate consecutus quam primum ad vos redirem, quod cur minus successerit, mea certe voluntas aut negligentia in causa non est. Nam postquam domum redii, confestim regiae Maiestati et tuas et patris nostri D. Martini Lutheri literas obtuli, quibus perlectis R. Maiestas subsidium ad continuanda studia benigne promisit, tantum aliquot dies in aula expectarem, donec mihi promissa prestarentur. Interim, dum hec spes mihi prorogata est, in regio comitatu cum M. Andrea¹, regis concionatore, viro in primis

¹) Om Hofpræsten Mag. Andreas Jodecus (Jädicke) se Khs. Saml. 2. R. VI, 141.

candido, potissimum conversatus aulicos mores, cum quibus ingenio meo per omnia non bene convenit, nonnihil degustavi. Cum vero negotium meum diutius differretur ac regia Maiestas ex Iutia in Seelandiam proficisceretur, contuli me Haffniam spectatum pompam coronationis regiae¹, ubi aliquandiu moratus, cum non impetrarem id, quod cupiebam, visum fuit Doctori Pomerano² caeterisque collegis meis, ut hic aliquandiu, donec melior agendi negotii mei occasio aspiraret, exercendi ingenii gratia publice prelegerem, quorum consilio tum acquievi sperans fore, ut nihilominus promissa regia mihi integra manerent, atque dialecticam tradendam suscepi. Hec nisi conditio mihi oblata fuisset, etiam non consecuto a regia Maiestate studiorum subsidio tuo consilio ac suasu superiore anno ad vos rediissem. Nam me tibi valedicentem adhortatus es, ut, sive stipendium consequerer a rege, sive non, repeterem quam primum pristina studia, sed cum et exercendi ingenii et consulendi studiis meis occasio hic offerretur, potius hic aliquandiu manendum esse putavi quam promissa regia negligere aut contemnere viderer. Adhuc igitur spem de reditu meo ad vos, etiamsi diu prorogatur, non omnino deposui. Quid autem fiet, ipsi Deo omnia pro sua bona voluntate gubernanti libenter permitto. Statum rerum mearum habes, quem si quis mihi e Vitteberga discedenti futurum predixisset, huic non facile credidissem; adeo veritati constare, quod vulgo dici solet: »Homo proponit, Deus autem disponit atque gubernat eventum«³ vel ex mea experientia certo iam didici.

Quanquam autem commendatio tua, vir doctissime,

¹) Kroningen fandt Sted den 12. August 1537, men Kongen er aabenbart kommet til København et Par Maaneder tidligere, idet han allerede her har udstedt et Brev den 20. Juni (Regesta 2. R. II Nr. *102).

²) Johannes Bugenhagen (Dr. Pommer) var kommet til København den 5. Juli 1537 (Dr. Johannes Bugenhagens Briefwechsel, herausg. von O. Vogt, S. 168).

³) Wander, Deutsches Sprichwörterlexikon III, Sp. 593 Nr. 104. (O. Clemen).

aliter cessit, ac uterque nostrum sperabamus, minime tamen infrugifera mihi fuit. Ex ea enim (si quis tenuioris fortunae hominibus in aula favor acquiri solet) non nullam apud serenissimum principem gratiam iniisse me spero. Deinde quod vocationem et commodam et honestam stipendiumque non omnino tenue adeptus sum, primam literae tuae occasionem dederunt, ac gaudeo sane, quando ad vos redeundi facultas denegata est, me eo loco conditionem accepisse, ubi non solum, quae percepi, rudimenta literarum alios docere, sed etiam in dies a doctioribus ipse discere possum. Pro tua igitur commendatione et pro singulari humanitate mihi semper exhibita immortales tibi ago gratias precorque Deum optimum, pietatis et benignitatis remuneratorem, ut te omnibus bonis adaugeat abundeque compensare dignetur tua erga me offitia, quae ampliora sunt, quam ut ego in hac et ingenii et fortunae tenuitate unquam iis pares gratias referre potero. Cum enim natura ipsa ususque rerum omnes homines fateri cogat Deo, parentibus et preceptoribus aequam beneficiorum compensationem reddi¹ non posse, ipse certe, ut si quis alius, solvendo non sum, neque unquam tanta mihi potest obvenire fortuna, ut meritorum tuorum amplitudini respondere queam, quandoquidem non solum preceptoris offitio erga me perfunctus es ingenium liberali doctrina excolendo, sed etiam, postquam interior aliquanto noticia mihi tecum intercessit, omni offitiorum genere me ita prosecutus es, ac si amplissimis meritis atque arctissima necessitudine te mihi devinctum habuissem, adeo ut tuus in me propensus amor atque benevolentia etiam hic non paucos amicos mihi conciliarit; multi enimvero hoc nomine (Deo sit gratia) mihi hic favent, quod te, cum Wittebergae essem, studiis atque honori meo favisse ex aliis perceperint. Deinde quemadmodum me presentem singulari amore ac studio semper amplexus es, ita etiam benevolentiam semel erga me susceptam locorum inter nos distantia non

¹) Wander II, Sp. 17 Nr. 357. (O. Clemen).

solum non imminutam, verum etiam auctam esse egregia offitia in me absentem collata certissimo mihi inditio sunt. Nam post meum discessum te saepe apud alios honorificam de me mentionem fecisse ab iis, qui ad nos isthinc pervenerunt, precipue autem a Laurentio Sibeneichero¹, licentiatu et professore iuris in hac schola, et a M. Georgio Samsingio², conterraneo meo, compertum habeo. Cum autem nomen bonum (ut sapiens ille inquit³) ingenti thesauro prestantius sit, amplissime augeri diutius me iudico, cum te, cuius et pietas et doctrina toti christiano orbi perspecta et probata est, de me meisque studiis bene sentire ac loqui intelligam. Quare (ut tandem finis erit epistolae) cum meritorum tuorum erga me tanta amplitudo sit, ut mutuis offitiis tibi respondere neque fortuna neque ingenii vires permittant, meum est saltem id, quod possum, sedulo prestare, nempe ut a Deo optimo maximo iustam benignitati tuae recompensationem gratus exoptem, deinde ut animi tui tuorumque beneficiorum perpetuo memorem et amantem pollicear atque conservem. Quanquam autem facultas mea adhuc tenuior est, quam ut munus tanto viro dignum depromere queam, tamen, ut aliquod gratitudinis inditium ostendam, mitto tibi aureum nummum ac precor, ut, qui pro animi tui candore atque modestia tenuiores amicos eorumque offitia fastidire non soles, etiam hoc meum munusculum non contemnere, sed boni consulere velis.

¹) Lic. jur. Laurentius Sibeney eller Siebeneicher var 1538—41 Professor i Jura (Rørdam, Univ. Hist. I, 535—6).

²) Jørgen Pedersen Samsing var 1538—40 Professor i det filosofiske Fakultet og blev siden Præst i Besser paa Samsø (Rørdam, anf. Skrift I, 550—3). Naar Sinning her kalder ham »conterraneus«, betyder dette sikkert ikke, at de begge skulde være født paa Samsø, men at de begge var hjemmehørende i Aarhus Stift. Samsing var blevet promoveret til Baccalaureus i Wittenberg i Jan. 1534, Sinning »receptus in numerum baccalaureorum« i Maj s. A. (Jul. Köstlin, Die Baccalaurei und Magistri der Wittenberger philosophischen Facultät 1518—1537 S. 15).

³) Jesus Sirach 41, 15.

De statu scholae nostrae ut tibi scriberem, necessarium esse non duxi, nam D. Palladium¹ atque M. Petrum Paulinum² fideliter et accurate id prestitisse sciebam; alias tamen ea in re etiam ipse meum offitium haud negligam. Dominus te ad reipublicae et ecclesiae suae utilitatem diu servet incolumem!

Haffniae 5to die Septembr. Anno Domini 1538.

Ioannes Synningius.

Suaningium³ revocavit Doctor Pomeranus, quem si tu etiam adhortatus fueris, ut ad nos se conferat, scholae nostrae optime consulueris.

[*Udskrift:*] Doctissimo ac preclarissimo Viro, M. Philippo Melanchthoni, academiae Wittebergensis Rectori Magnificentissimo atque preceptori suo semper observando.

3.

Som et andet Vidnesbyrd om danskes Studier i Wittenberg i første Halvdel af det 16. Aarhundrede skal dernæst meddeles et Brev, hvortil Originalen gemmes i Ribe Katedralskoles Bibliotek (E. I, 1). Det er dateret »Wittenberg, St. Jacobs Dag [den 25. Juli] 1549«, skrevet af to unge ripensiske studerende i denne By, *Jacobus Seuerini* og *Johannes Mathiæ*, og rettet til Biskoppen, Erkedegnen og de øvrige Medlemmer af Domkapitlet i Ribe.

Det var 1541 blevet paalagt Kapitlerne (derunder Ribe

¹) Om Melanchtons høje Værdsættelse af Peder Palladius jvfr. Corpus Reformatorum XX, 827.

²) Mag. Peder Poulsen (1509—72) havde fra 1533 studeret i Wittenberg (Khs. Saml. 2. R. I, 465), blev 1538 Professor i Græsk i København, siden Sognepræst og Lektor ved Domkirken i Roskilde (Rørdam, anf. Skrift I, 547—50).

³) Den senere kgl. Historiograf og Erkedegn i Ribe Hans Svaning († 1584) var blevet immatrikuleret i Wittenberg 1529 og blevet Magister her 1533 (Khs. Saml. 2. R. I, 464; 4. R. III, 816).

Kapitel) at holde hver een studerende ved Københavns Universitet¹, men Ribe Kapitel synes i hvert Tilfælde ikke at have været alt for ivrigt til at efterleve denne Bestemmelse. 1549 klager Kongen saaledes over Kapitlets Forsømmelighed i saa Henseende og paalægger det at vise større Gavmildhed for Fremtiden². Naar Ribe Kapitel paa dette Tidspunkt syntes mindre nidkært, kan det dog ogsaa staa i Forbindelse med, at det lod studerende i Wittenberg tilflyde Understøttelse. Netop det Brev, der nedenfor skal meddeles, viser nemlig, at Kapitellet just nu havde sendt de to unge Mænd en Pengegave, og det er for denne, at de nu aflægger deres skyldige Taksigelse.

Takkebrevet fremtræder — sandt at sige — ikke i nogen meget elegant Sprogdragt. De to Ripensere har aabenbart endnu ikke været meget øvede Stilister, — oftere forekommende Stavefejl og andre Ufuldkommenheder taler tydeligt om det Besvær, de har haft med at sætte den lille Skrivelse sammen —, og de har da grebet til den Udvej for en stor Del at forme deres Takkebrev som en Gentagelse af den (nu tabte) Formaningsskrivelse, som Kapitellet havde tilstillet dem samtidig med dets Understøttelse. Bliver Brevet derfor mindre interessant af Indhold, er det dog altid et af de ikke alt for talrige personlige Vidnesbyrd fra denne Periode om Studieforbindelsen mellem Danmark og Udlandet.

Brevet lyder saaledes i nøje Overensstemmelse med den foreliggende Original:

S. D. Reuerendi viri et patroni summa obseruantia Colendi, Nota est vobis Dulcissima vox filij Dei, qui inquit, si quis dederit vel potum frigidæ aquæ vni ex minimis meorum propter Doctrinam habebit mercedem³. Nec du-

¹) H. F. Rørdam, Danske Kirkelove I, 187. Jvfr. allerede Bestemmelser i Universitetsfundatsen 1539 sst. I, 30.

²) P. Terpager, Ripæ Cimbricæ p. 192, jvfr. p. 190—1.

³) Matth. 10, 42.

bitamus vos hac¹ voce motos, liberaliter nobis opem tulisse, qui qualescumque sumus, tamen in illo numero sumus Colentium studia piæ et Christianæ doctrinæ, Etsi reuera sumus minimj. Itaque cum acceperimus munus vestrum, quod (prout literæ vestræ habent) Distribuerant inter nos Clarissimi viri, præceptores nostri D. doctor pomeranus, et D. præceptor Inclytus philippus, Gratias vobis reuerenter agimus, Ac filium dei Custodem Ecclesiæ suæ oramus, vt pro hac liberalitate vicissim vobis beneficiat, sicut Certissimum est promissionem ipsius ratam esse. In primis Autem vobis hec pietas digna est, Iuuare aliquorum studia, quia vos Et Dignitatem literarum intelligitis, Et in hac statione a deo collocati estis, vt sitis Doctrinæ Custodes et Conseruatores, Nobis igitur Curæ erit, non solum vt verbis agamus gratias, sed etiam vt recte (quemadmodum prudenter admonuistis in literis vestris) beneficium vestrum collocemus in necessarios vsus gloriæ dei et ecclesiæ vtilis, vt videlicet ita nos doctrina instituamus, vt labores nostri etiam aliquando ad propagationem, et ad conseruationem literarum, Ecclesiæ et patriæ nostræ prosint. Hanc gratitudinem præcipue a nobis flagitari, et ipsi scimus, et ex vestris literis id percipimus, Cum tam serio hortamini vt non solum in necessarios vsus beneficium hoc vestrum collocemus, verum etiam summa diligentia spem et expectationem de nobis vestram vincere studeamus, Ac erudite subiungitis in precatione vestra qua epistolam clauditis, Caussam finalem, Huius diligentiae, quam flagitatis a nobis, Nempe gloriam dei et Ecclesiæ salutem. Eam ergo gratitudinem quam hic requiri [a n]obis videmus sedulo profecto ac fideliter Iuuante deo prestabi[mus] . . .² nunc quidem in optimis studijs doctrinæ Ecclesiæ et philosophiæ, Ac linguarum etiam sedulo versamur, Nam adhuc dei beneficio in hac Academia et in hac Ecclesia vox Euangelij incorrupta sonat, etiamsi multis in locis superioris, et inferioris

¹) Hul i Papiret. ²) Ligesaa.

germaniæ, presertim in Marchionis Ditione, mirabiliter rituum mutationibus¹ quasi saeuissimis procellis et tempestatibus, veluti inter scyllae² (vt aiunt) scopulos Et Charybdis quassatur, sed apud nos gloria sit deo nulla est facta rituum transmutatio. Et in hac schola linguæ ac omnes philosophiæ partes, A viris doctis magna assiduitate traduntur. Itaque nequaquam ipsi nobis defuturi sumus in tanta discendi occasione, et tanta eruditorum frequentia, Commendamus autem nos vobis Clarissimi viri tamquam parentibus. Et eundem deum æternum patrem Domini et saluatoris nostri Jesu Christi, quem vos pro nobis precati estis, Oramus ardentibus votis, vt vos propter filium suum Jesum Christum Regnantem ad dextram suam in æterno regno et deprecantem pro nobis Et vniuersam patriam nostram Clementer protegat, Ac perpetuum seruare ac colligere in ea sibi Ecclesias, vere se hoc in mundo celebrantes ac Inuocantes Ce[le]braturasque in omne Euum dignetur. Bene valete, Et Ecclesiastici ach [!] scholastici ordinis apud vos omnes, nostro nomine salutetis vehementer oramus. Deus vos conseruet et protegat cum castissimis vestris Coniugibus et cum charissimis sancti thori pignoribus. Amen. Wittebergæ die Jacobi Apostoli. Anno 1549.

Jacobus Seuerini et }
Johannes Mathiæ } Ripenses

vestri indignissimi famuli.

[*Udskrift:*] Reuerendis Viris eruditione et virtute præstantibus. D. Episcopo, D. Archidiacono et coeteris in Collegio Ecclesiæ Ripensis Patronis suis summa obseruantia colendis.

¹) Der sigtes aabenbart til de rituelle Forandringer i Henhold til Augsburger- og Leipziger Interim'erne 1548 (især i Brandenburg).

²) MS.: syllae.

De to Brevskrivere er aabenbart identiske med den »Johannes Mathei« og den »Jacobus Seuerin« fra Danmark, der uden Vederlag for Inskriptionen blev immatrikulerede ved Universitetet i Wittenberg henholdsvis den 27. og den 28. Oktober 1548¹. Den sidstnævnte, *Jacob Sørensen*, vendte allerede 1550 tilbage til sin Hjemby Ribe, hvor han s. A. blev Rektor ved Katedralskolen, indtil han 1557 blev Kapellan (og 1565 Sognepræst) ved St. Catharine Kirke sammesteds, ved hvilken han virkede til sin Død 1580. Han vides ikke at have efterladt sig Skrifter².

Om hans Studiefælle foreligger der en Del flere Efterretninger, og han synes at have været en ret mærkelig Personlighed. *Hans Madsen* med Tilnavnet *Højne* (Hoy-nus) var en uægte Søn af den bekendte Ribe-Kannik, Mag. Mads Nielsen Højne (d. ca. 1539)³. Da Sønnen var kommet til Wittenberg, synes han især at have fundet sit Tilhold hos Bugenhagen, som det fremgaar af et Brev af 3. Juni 1549 fra ham, hvori han beder Bugenhagen anbefale sig til Christian III, for at han kunde opnaa fornyet Understøttelse til sine Studier i Wittenberg. Vel havde han allerede tidligere henvendt sig til Bugenhagen og faaet en Anbefaling saa vel til Kongen som til Kapitlet i sin Fødeby Ribe, men af særlige Grunde havde denne vist sig uden Frugt. Hans Højne havde nemlig skikket et Bud hjem til Danmark, men selv om Budet virkelig havde foretaget den paalagte Rejse, saa var han i hvert Tilfælde vendt tilbage til Wittenberg blottet for baade Penge og Breve. Højne maatte derfor paa ny tage sin Tilflugt til Bugenhagen: endnu mere end før var han forpint af den bitre Nød, og hertil kom yderligere, at han bar paa et svagt Legeme, plaget af mange Slags Sygdomme⁴.

¹) Khs. Saml. 2. R. I, 469.

²) Terpager, anf. Skrift p. 646.

³) Khs. Saml. 2. R. I, 336 f., 409.

⁴) Endnu 1554 i sin nedennævnte Oratio Bl. A2 taler Højne om »diuturna mea infirmitas«.

At raadspørge Læger var ikke til at tænke paa, da han ikke formaaede at give dem noget i Honorar!¹

Med den Redebonhed, der var Bugenhagen egen, har han aabenbart paa ny antaget sig Højnes Sag, thi i det Brev, han næste Dag (den 4. Juni) tilskrev Christian III, anbefalede han igen en fattig Fyr fra Ribe, som tidligere havde studeret i København, men nu var her i Wittenberg i trange Omstændigheder, forladt af sine Venner, saadan som Kongen nærmere kunde se af et vedlagt Brev fra ham². Da Bugenhagen igen den 17. Juli s. A. skrev til Kongen, glemte han ikke at minde ham om den ripensiske Student, som flittigt drev sine Studier, idet han tilføjede, at ogsaa Kongens Livlæge, Dr. Petrus Capitaneus, havde lagt et godt Ord ind for ham³.

Først den 6. September svarede Christian III Bugenhagen, og for saa vidt angik »Johannes von Ribe«, i en temmelig vrangvillig Tone. Kongen havde vel tidligere paa Grund af Bugenhagens Intercession ladet ham tilflyde en Understøttelse, men kun haft liden »Frugt« deraf. Man kunde vel ogsaa besøge Universitetet her i Landet for at vinde Fremgang i sine Studier, føjes der til. Dog havde Kongen nu ladet sig bevæge til at tilstille Studenten fra Ribe 20 Daler⁴.

Da Hans Højne samme Aar ogsaa modtog en Understøttelse fra Kapitlet i Ribe, som det fremgaar af ovenfor aftrykte Brev, har han vel kunnet bjerge sig igennem et Stykke Tid, og faktisk ser man, at han i en Aarrække opholdt sig i Wittenberg. I de følgende Aar fik han nye

¹) Brevet er efter Originalen trykt i Khs. Saml. 2. R. IV, 77—9.

²) Gelehrter Männer Briefe I, 121. Udgiveren (A. Schumacher) bemærker, at han ikke har kunnet finde det vedlagte Brev. Dette er dog formentligt identisk med det i Note ¹) nævnte.

³) Sst. I, 133.

⁴) Aarsberetninger fra det kongelige Geheimearchiv I, 256 (»es kunten auch wol etzliche die schulenn alhie besuchenn, dar sie in Irenn studiis zubefurdernn«).

Understøttelser. 1551 skænkede Kongen ham saaledes ved et Besøg i Flensborg 40 Daler, og i Puggaards Regnskaber for 1552 findes opført, at der var »send Hans Matssen tiil Wittenberg IX marc« og siden igen 15 Mark¹. Men 1553 er det slemt fat igen. Et Bud, der fra Danmark skulde bringe Penge til Højne og en anden Ripenser *Andreas Pedersen Barsbøl* (død 1584 som Sognepræst i Lintrup og kendt som Oversætter), havde stjaalet den største Del af dem og var derpaa rømt bort. Det var selvfølgelig et haardt Slag for de fattige Studenter, og selve Melanchton maatte nu rykke i Marken med en Skrivelse, hvori han i bevægelige Ord skildrer Kongen den Nødssituation, hvori de var kommet, og bønfaller ham om at give dem en Pengegave. Senere — næste Aar — synes Melanchton atter at have mindet Kongen om Højne².

Melanchtons Henvendelse fik imidlertid en meget unaadig Modtagelse. Den 8. December 1554 skrev Kongen nemlig tilbage, at han havde ydet Hans Højne tilstrækkelig Støtte, tilmed da han hørte, at han nu »viel dorheit treiben soll«. Selv havde han skrevet til Kongen, at han vilde udsende nogle Skrifter. Kongen havde ikke Grund til at tro, at der vilde være noget synderligt ved dem, og forøvrigt fandtes der tilstrækkeligt med unyttige Bøger i Forvejen! Kongen paalagde derfor Melanchton at hindre ham i hans Forsæt; det var bedre, om han begav sig ind i sit Fædreland og der gjorde Nytte ved sin Tjeneste³. Hans Madsen Højnes senere Livsskæbne er ubekendt. Han nævnes sidste Gang i Forbindelse med et Fejdebrev fra Danmark mod Sverige af 1563, som han havde for-

¹) H. F. Rørdam, Kbh.s Universitets Historie I, 700. Khs. Saml. 3. R. VI, 181.

²) Gelehrter Männer Briefe II, 47—8 (Aftrykket har ved en Fejl 1553 for 1553). Aarsberetninger fra det kgl. Geheimearchiv I, 268 (Melanchtons Brev af 1554 er nu tabt). Et Brev fra Barsbøl af 18. Juni 1554 til Christian III er trykt i Gel. Männer Briefe III, 204—5.

³) Aarsberetninger I, 268.

dansket, og han kaldes da Magister¹. Graden har han dog næppe erhvervet i Wittenberg.

Naar Christian III i sit Brev 1554 udtrykte sig saa mistrøstigt om Litteraturens Tilstand specielt med Hensyn til Hans Højnes Formerelse af samme, er det ikke godt at vide, hvad der har bevæget ham til denne bitre Udtalelse, bl. a. fordi det Skrift, Højne havde stillet i Udsigt, ikke nævnes med dets Titel. Derimod kender man fra Højnes Wittenbergtid ikke mindre end fire andre Arbejder, som efter Tidens Lejlighed gør et tiltalende Indtryk, og som ikke synes at retfærdiggøre en saa ringeagtende Dom som den, Kongen fældede. Da de tillige er af Interesse som Kilder til at lære den samtidige danske Kreds i Wittenberg at kende, skal de nærmere omtales her².

Det først udgivne Skrift har Titlen: *De natali domini et salvatoris nostri Jesu Christi carmen* (Wittenberg 1550, 4°)³. Paa Titelbladets Bagside findes en Henvendelse til Læseren, undertegnet J. S. R., der formentlig maa opløses som Jacobus Seuerini Ripensis, den ovennævnte Studiefælle af Forfatteren.

Det hedder her:

Protulit has steriles uuas, tibi, paruula uitis,
Insita telluri, quæ modo Sole caret.
At semel Auricomus⁴ calido si fouerit illam
Lumine, tunc labijs dulcia uina dabit.

¹) H. Chr. Vogelsang, Fortegnelse over Haandskrifterne i Karen Brahes Bibliothek i Odense S. 64 (Nr. 286 i 4°).

²) Med Hensyn til den nærmere bibliografiske Beskrivelse se Lauritz Nielsen, Dansk Bibliografi 1482—1550 Nr. 94—5 og Samme, Dansk Bibliografi 1551—1600 Nr. 968—9. Allerede Rørdam har benyttet flere af Højnes Skrifter (Kbh's. Universitets Historie I, 621; II, 75, 486).

³) Foruden de to, af Lauritz Nielsen omtalte Eksemplarer i den Hiemstierneske Samling i Det kgl. Bibliotek findes der — efter hvad Professor O. Clemen oplyser — endnu et Eksempel af dette Skrift i et Samlingsbind (Po. lat. 669, 4°) i Bayerische Staatsbibliothek i München.

⁴) Den gyldenthaarede, Tilnavn til Apollon.

Derefter følger en Tilegnelse af Højne til Johan Oxe, en ung Adelsmand, der vistnok endnu paa dette Tidspunkt opholdt sig i Wittenberg¹, dernæst Forfatterens lange Glædesdigt i Anledning af Herrens Fødsel, velskrevne Strofer, der skildrer den store Velgerning mod Menneskeheden, som Kristi Fødsel betød. Hertil er saa føjet en Gengivelse af Psalme 98 i elegiske Vers (af Højne) og et andet Juledigt, forfattet af Jacob Sørensen, og endelig en digterisk Henvendelse fra Højne skrevet 1549 som en aandelig Nytaarsgave (pro strenna novi anni) til den senere bekendte Professor i Matematik og Fysik Claus Lauridsen Skaubo (Scavenius), der synes at have været Hovmester for Johan Oxe, og nu som Hovmester for Albert og Eskil Oxe var draget til franske Universiteter².

Samme Aar — 1550 — udgav Hans Højne i Wittenberg ogsaa et andet Skrift: *Oratio de angelis recitata Wittenbergae in privato conventu die castorum angelorum anno 1550*, (8°). Paa Bagsiden af Titelbladet har en dansk Mand Wesselus Pælemonius Malmogensis (senere Kantor i Lund, † 1583)³ skrevet et Digt, og selv har Hans Højne tilegnet Kansler Johan Friis Skriftet i taknemmelig Erkendelse af de mange og store Velgerninger, han havde ladet ham blive til Del. Hovedindholdet bestaar af en Tale, formet som en længere teologisk Afhandling i et klart, om end lidt tungt, Latin om Englenes Væsen og Virkeformer. Denne Tale havde Forfatteren holdt i Wittenberg den 29. September s. A. i en Kreds af Landsmænd (inter conterraneos). Skriftet slutter med en Omdigtning af Hymnen »Te Deum laudamus«.

¹) Johan Oxe til Torsø († 1558) var blevet immatrikuleret i Wittenberg 1543 (Khs. Saml. 2. R. I, 467). Han var Broder til nedennævnte Albert og Eskil Oxe og til Rigshofmester Peder Oxe (Danske Magazin I, 123—5. Danmarks Adels Aarbog XXIV, 339).

²) Om Scavenius se Rørdam, Khhs. Universitets Historie II, 486 ff. Her er allerede Højnes Digt omtalt.

³) Immatrikuleret 1549 (Khs. Saml. 2. R. I, 469).

Efter et Par Aars Taushed udgav Højne paa ny et lille Arbejde i Wittenberg: *Epistola de convivio cum epithalamiis* (1553, 4°), som efter lange Tiders Glemsel er dukket frem igen ved vore Dages bibliografiske Undersøgelser, idet der er blevet genfundet Eksemplarer deraf i Strängnäs og i Wien (en fotografisk Gengivelse findes nu i Det kgl. Bibliotek). Skriftet er en Slags Bryllupsgave til en Ven af Højne, Mag. Martin Themmius, Præst i Oschatz, der nylig var indtraadt i Ægtestanden. I den Anledning udvikler Højne Ægteskabets Betydning og Velsignelse i en Fremstilling, der baade formelt og indholdsmæssigt bærer Præg af Melanchtons Aand. Det lille Arbejde slutter med to Digte af Højne selv og to af hans Landsmænd, der samtidig studerede i Wittenberg, og som begge vandt sig ansete Navne som Latindigtere af den melanchtoniske Skole: Hans Jørgensen Sadolin († ca. 1598 som fhv. Sognepræst i Thoreby, Poeta laureatus) og Hans Frandsen fra Ribe († 1584 som Professor i Medicin og Poeta laureatus)¹.

Højnes betydeligste og for Eftertiden værdifuldeste Arbejde er dog den Mindetale, han udgav 1554 i Wittenberg under Titel: *Oratio fvnbris, scripta in memoriam piissimi et doctissimi uiri M. Christierni Morsiani*, (8°)². Den er ved en Tilegnelse, dateret den 21. August 1554 dediceret til Peder Palladius og de øvrige Professorer ved Københavns Universitet som et Tegn paa den Taknemmelighed, Forfatteren nærede mod dem. Skriftet selv bestaar af en Tale, som Højne s. A. havde holdt paa Universitetet i København (in schola Haffniensi), aabenbart under et Besøg

¹) Sadolin immatrikuleredes 1550, Frandsen 1551 (Khs. Saml. 2. R. I, 470).

²) Det hidtil eneste kendte, men ufuldstændige Eksempel i Universitetsbiblioteket er nu ad fotografisk Vej kompletteret efter et nyfundet Eksempel i Nationalbiblioteket i Wien. Universitetsbibliotekets Eksempel er forsynet med en egenhændig Dedikation til den bekendte Mag. Thomas Knudsen i Hygum (aftrykt i Khs. Saml. 2. R. II, 261).

fra Wittenberg. Til at holde den havde han især følt sig tilskyndet af det nære Venskab, hvori han stod til den afdøde, højt fortjente Universitetslærer. Hele Skriftet er et smukt afrundet Arbejde, præget af Klarhed og Soberhed. Talen er et meget vigtigt Kildeskrift til Oplysning om Morsings Levned og indeholder tillige mange interessante Strejflys over akademiske Personligheder fra denne Tidsalder, deriblandt ogsaa adskilligt til Oplysning om Forfatterens egne Studier ved Københavns Universitet før Rejsen til Wittenberg. I denne Sammenhæng kan det særlig fremhæves, at Højne udførligt dvæler ved sit Venskab med den tidligere nævnte Professor Jens Sinning, hvem han berømmer i de varmeste Toner¹. Ikke mindst kommer hans Beundring for hans Lærers Kundskabsfylde, glimrende akademiske Evner og skønne Livsførelse til Orde i et Mindedigt over Sinning, som findes bag i Skriftet. Nogle Linier fra dette, der viser Forfatterens høje Værdsættelse baade af Sinning og af deres fælles Lærer Melanchton, kan passende slutte disse Meddelelser om »Danmark og Wittenberg«:

Defuncti in nobis loquitur uox uiua Siningi,
 Cum uolumus uerbum Christe sonare tuum.
 Cum loquimur linguis, cum carmina scribimus, aut cum
 Disserimus, docti uox sonat usque uiri.
 Non secus ac clari uox docta sonare Philippi,
 Omnibus et terris nota uolare solet.

¹) Oratio Bl. Bv—B2, C5v—C6.